

CHALLENGES IN BALANCING FAMILY AND PROFESSIONAL LIFE BY PARENTS WITH PRESCHOOL CHILDREN

PROVOCĂRI ÎN ECHILIBRAREA VIEȚII DE FAMILIE ȘI PROFESIONALE DE CĂTRE PĂRINȚII CU COPII DE VÂRSTĂ PREȘCOLARĂ

Inga CHISTRUGA-SÎNCHEVICI¹

Abstract

In today's society full of responsibilities and commitments, the balance between work and family has become a predominant problem. Difficulties in maintaining the balance between professional and family life are determined mostly by reduced care facilities and the children's education, the monitoring system of children's education being undeveloped. The article is elaborated based on a sociological study "The parents between the necessity of work and family responsibilities." (1047 questionnaires with mothers having children of pre-school age, 20 sociological interviews, conducted by CCD of NIER.

The results of the studies highlight that parents deal with difficulties in establishing and maintaining the balance between numerous requests of family and professional life. Family reconciliation measures between work and family are still underdeveloped and many mothers confront work conditions that don't allow them to balance work and professional responsibilities.

Keywords: *family life, children, preschool, professional*

1. Introducere

Până la declararea independenței, munca femeilor, implicit a mamelor, în țara noastră era practic obligatorie, totodată, existau diverse practici informale și formale pentru a ajuta femeile să combine rolurile de angajată și de mamă (sistem de creșe, grădinițe pus la dispoziția părinților). Cu toate acestea, menținerea unui echilibru între activitatea profesională și cea familială nu era ușoară. Actualmente, majoritatea mamelor continuă să lucreze pentru menținerea unui nivel de viață acceptabil pentru familie, dar persistă problema accesibilității și calității serviciilor de supraveghere și educare a copiilor. De asemenea, există așteptări ca femeile să se implice și să contribuie semnificativ atât în viața profesională, cât și în cea familială. Astfel, la etapa actuală mamele sunt puse în situația de a apela și la alte forme de îngrijire a copilului/copiilor (bone, grădinițe private etc.).

Serviciile de îngrijire a copiilor au obținut o atenție din ce în ce mai mare în ultimii ani în întreaga Europă, ca remediu împotriva scăderii natalității, ca instrument de susținere a dezvoltării copilului și a integrării sociale și ca principală cale de reconciliere între muncă și familie. Accesul la servicii de înaltă calitate de îngrijire pentru copii reprezintă o condiție principală pentru ca mamele să se întoarcă la locul de muncă după concediul de maternitate sau concediul de îngrijire a copilului. Indiferent de motivul pentru care părinții aleg să se întoarcă la locul lor de muncă, fie că este din motive economice sau din orice alt motiv, îngrijirea copilului este un element esențial de care părinții țin cont [9, p.40].

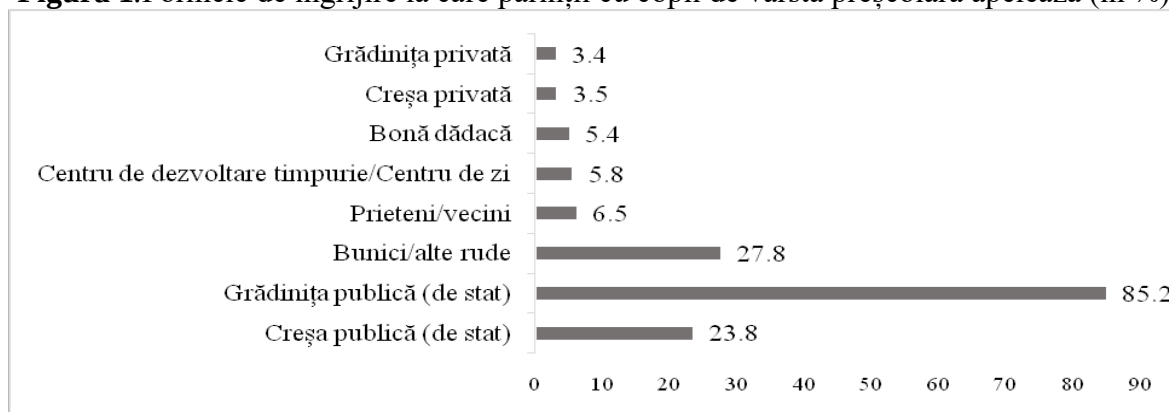
¹Doctor în sociologie, Institutul Național de Cercetări Economice, Republica Moldova,
i_sinchevici@yahoo.com

Rezultatele studiului denotă că cea mai accesată formă de îngrijire la care părinții apelează este grădinița de stat. Doar 15,8% din părinții intervievați au menționat că copilul lor a început să frecventeze grădinița până la vârsta de 2 ani. Astfel, majoritatea copiilor cuprinși în instituțiile preșcolare au vârsta între 3 și 6 ani ceea ce denotă lipsa segmentului de servicii pentru îngrijirea copiilor până la vârsta de 3 ani. Potrivit datelor statistice în 2019, ponderea copiilor cu vârsta de până la 3 ani în instituțiile preșcolare a reprezentat 11,2%. Rata de cuprindere a copiilor de până la 3 ani cu servicii de îngrijire a copiilor de vârstă fragedă, acesta fiind și un indicator în cadrul Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă, constituind în anul 2019 - 23,0%[8].

Interviurile realizate cu părinții au evidențiat o serie de probleme ce țin de activitatea instituțiilor de educație preșcolară, precum: insuficiența personalului în grădinițe, supra-aglomerarea instituțiilor, lipsa condițiilor de calitate (igienă, hrană), colectarea surselor financiare neoficiale și faptul că programul de muncă al instituțiilor preșcolare nu coincide cu cel de lucru al părinților. La toate aceste probleme se mai adaugă și problema regimului de funcționare redusă a grădinițelor de stat în perioada de vară. În acest context vom sublinia că unii angajatori au menționat că *"avem multe mămici care vara își iau concediu din cont propriu"*. Începând cu primăvara 2017, la decizia conducerii Ministerului Educației, a început practica nereușită a vacanțelor totale de 42 de zile în grădinițe, oferite în intervalul 01 iunie – 31 august, în condițiile în care angajații cu copii au un concediu obișnuit de maxim 28 de zile calendaristice anual[6].

Din cauza posibilităților financiare reduse, doar 3,4 % din părinți au menționat că copilul lor frecventează grădiniță privată și 3,5% creșă privată. 6,5% din părinți sunt puși în situația de a-și lăsa copiii cu prietenii sau vecinii.

Figura 1. Formele de îngrijire la care părinții cu copii de vârstă preșcolară apelează (în %)

Sursa: Studiul *"Părinții între necesitatea de a munci și responsabilitățile familiale"*, INCE, CCD, 2019.

În conformitate cu datele prezentate în figura 1., 27,8% din respondente au declarat că au apelat la suportul bunicii sau a altor rude. La întrebarea de ce bunicii nu se implică în îngrijirea nepoților, doar 1,8% au menționat că ei sau soțul/soția nu permit acest lucru și tot atâtea procente că bunicii nu doresc. În celelalte situații, acest lucru nu se întâmplă din cauza unor factori obiectivi: bunicii sunt departe (locuiesc într-un alt oraș/țară) – 49,7%; continuă să fie angajați în câmpul muncii - 19,8%; nu pot avea grijă de nepoți din cauza vârstei sau a stării de sănătate – 15,5%; bunicii nu mai sunt în viață – 7,7% și alte cauze – 3,7%. Studiile în domeniu relevă însă, că pentru copiii de vârstă preșcolară bunicii joacă un rol important, în vederea integrării eficiente a acestora în instituțiile preșcolare, în stabilirea legăturilor de prietenie și comunicare cu alți copii, în comunicarea eficientă cu educatorii etc. Mai mult decât atât, relația bunici-nepoți este una profundă, bazată pe dragoste necondiționată, respect, acceptare, empatie, sprijin și suport psihoemoțional. Bunicii îndeplinesc un rol important în afirmarea identității personale a copilului, a sentimentului de apartenență și solidaritate [7].

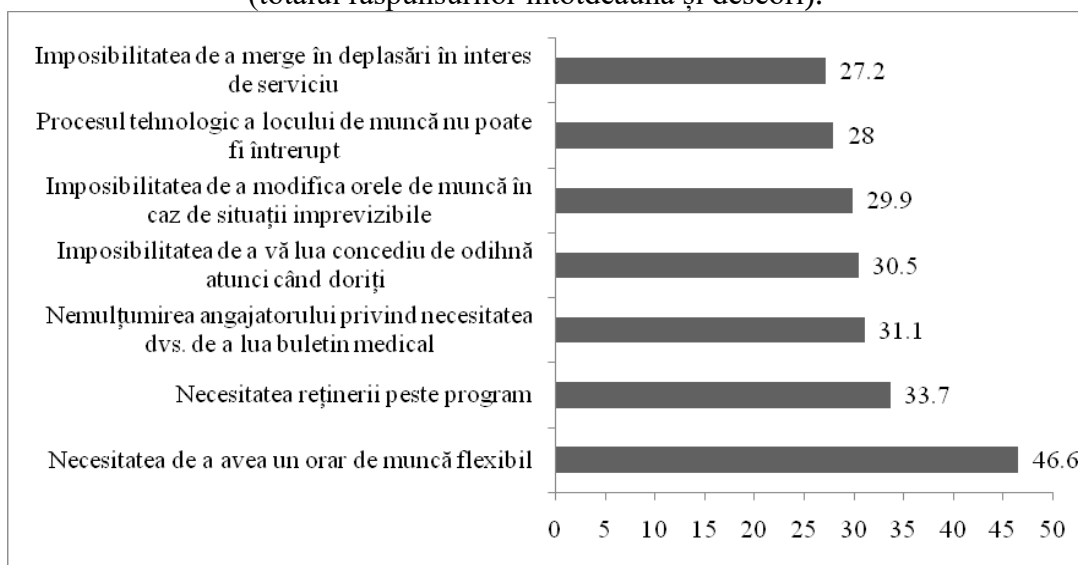
14,5% din totalul participantelor la studiu au subliniat că au apelat la serviciile unei bone/dădace. Din considerentul că această formă de îngrijire este costisitoare, 29,7% nu au

apelat fiindcă banii obținuți la serviciu le-ar ajunge doar pentru achitarea serviciilor bonei/dădacei. 45,4% fiindcă nu au încredere în persoane străine și restul au invocat alte motive. Din totalul celor care au apelat la serviciile unei bone sau dădace 62,3% erau foarte mulțumiți și mulțumiți de serviciile oferite, 14,5% nici mulțumite și nici nemulțumite și restul nemulțumiți și foarte nemulțumiți (23,2%). Activitatea bonelor (baby-sitter) nu este reglementată suficient în Republica Moldova, aceasta este în prezent posibilă în regim de titular de patentă, iar luarea acestei patente nu necesită întrunirea unui anumit set de condiții care să fie verificate de stat la momentul acordării patentei (cazierul judiciar, studiile, certificatul medical etc.).

Cel mai frecvent, femeile cu copii mici din municipiul Chișinău, se confruntă cu necesitatea de a avea un orar de muncă flexibil (46,6%), altfel spus, de a-și adapta programul de lucru la cerințele familiei. Flexibilitatea timpului de lucru este crucială pentru capacitatea angajaților de a combina munca cu familia, este îndeosebi benefică pentru tinerii părinți fiindcă aceasta poate contribui la un echilibru mai bun între muncă și familie [4, p.10]. Tinerii sunt cei care cel mai mult se confruntă cu dificultăți de echilibrare a muncii și familiei, prin urmare, tinerii reprezintă grupul de angajați care pare a fi cel mai predispus de a fi afectați de conflictul muncă-familie. Mulți dintre ei fiind proaspăt căsătoriți și la începutul carierei profesionale, încă nu și-au format niște deprinderi de a echilibra în mod eficient sarcinile aferente acestor roluri – rolul parental/marital și cel profesional [5]. Unele studii au relevat că programele flexibile de muncă sunt esențiale și pentru angajarea mamei (cu normă întreagă) după naștere, reducând conflictul muncă-familie și îmbunătățind gradul de utilizare a timpului [4, p.10].

Volumul mare de muncă dar și insuficiența personalului din anumite domenii de activitate condiționează necesitatea reținerii peste program. Astfel, 33,7% din totalul mamelor intervievate au menționat că s-au aflat în asemenea situație.

Figura 2. Situații cu care se confruntă mamele la locul de muncă, %
(totalul răspunsurilor întotdeauna și deseori).

Sursa: Studiul "Părinții între necesitatea de a munci și responsabilitățile familiale", INCE, CCD, 2019.

Problema cea mai acută a mamelor cu copii de vârstă preșcolară ține de îngrijirea copilului în situațiile în care se îmbolnăvește. Mai multe mame au recunoscut că este necesar să aloce timp pentru diagnosticul și tratamentul copiilor în cazul îmbolnăvirilor. 31,1% din mamele chestionate au subliniat că s-au confruntat la locul de muncă cu nemulțumirea angajatorului de a lua concediu medical pentru a-și îngriji copilul bolnav. Numărul total de zile, pe parcursul ultimelor 3 luni, în care respondentele au lipsit de la serviciu, aflându-se în concediu medical de îngrijire a copilului a fost de 4099. 279 de mame au declarat că s-au aflat în concediu medical, în mediu o mamă s-a aflat 14 zile în concediu medical. 49,5% din respondente au menționat că s-a

întâmpilat în ultimele 3 luni să lucreze cu toate că ar fi trebuit să-și ia concediu medical din cauza stării de sănătate a copilului.

Tabelul 1. Populația ocupată după durata săptămânii de lucru în 2017 (mii)

	Ambele sexe	Bărbați	Femei
Total	1207,5	609,2	598,3
0-20 ore	96,3	34,7	61,5
21-30 de ore	201,8	95,6	106,2
31-39 ore	180,4	79,4	101,0
40 ore	418,8	207,9	210,9
41 și peste	310,3	191,6	118,8

Sursa: www.statistica.md

Potrivit datelor studiului, 22,8% dintre mamele cu copii de vârstă preșcolară au declarat că muncesc mai mult de 8 ore pe zi. De asemenea, potrivit datelor statistice 310,3 mii de persoane au o durată a săptămânii de lucru mai mare de 41 de ore (Tabelul 1.). Acest lucru denotă că acești părinți sunt în situația de a-și reduce timpul petrecut cu copilul/copiii și de a se implica în măsură mai mică în activitățile educaționale ale acestora. Studiile în domeniu au relevat că copii ale căror mame au program de lucru non-standard în primii 3 ani de viață pot prezenta un nivel mai slab cognitiv de dezvoltare. De asemenea, programele non-standard de muncă fac dificilă monitorizarea de către părinți a copiilor. De asemenea, s-a constatat că părinții care lucrează până la ore târzii au probleme în programarea activităților de somn, de muncă, de acasă și de agrement[10]. Părinții intervievați recunosc că îndeosebi, munca în ture prezintă careva implicații negative. *”Nu sunt bune serviciile de noapte nici pentru mine, nici pentru copii”*. Cei care lucrează în schimburi, în special în schimburi de noapte le este greu să jongleze cu multiplele responsabilități. Tații, de exemplu au posibilități limitate de a se implica în creșterea copiilor, iar mamele trebuie să planifice foarte atent îndeplinirea zilnică a activităților de la domiciliu.

La polul opus, o altă categorie de mame au evidențiat problema posibilităților limitate de muncă part-time pentru mame. Astfel, în unele situații mamele își doreau să se integreze în câmpul muncii de la o vârstă mai fragedă a copilului, optând pentru un program de muncă parțial, însă în lipsa posibilității acestuia ele trebuie să muncească pe unitate deplină sau deloc. *”Inițial, eu doream să ies pe jumătate de normă, adică 4 ore dar nu mi s-a permis. Mi s-a spus ori de tot, ori deloc”*.

Dacă interpretăm decizia de a lucra *part-time* drept una luată în mod voluntar, posibilitatea crescută de a beneficia de un asemenea tip de aranjament de lucru poate fi privită ca o oportunitate pentru femeile de a obține un venit dintr-o activitate care poate fi combinată cu îndeplinirea celorlalte responsabilități [3]. În anumite situații munca part-time ajută femeile să-și echilibreze viața de familie cu viața profesională. În unele studii s-a stabilit că femeile care lucrează cu normă parțială raportează un nivel mai mare de fericire acasă și mai mare satisfacție cu copiii lor decât femeile care lucrează cu normă întreagă [2].

Tabelul 2. Populația ocupată după programul de lucru în 2017 (mii).

	Ambele sexe	Bărbați	Femei
Total	1207,5	609,2	598,3
Complet	1140,1	577,7	562,4
Parțial	67,4	31,5	35,9

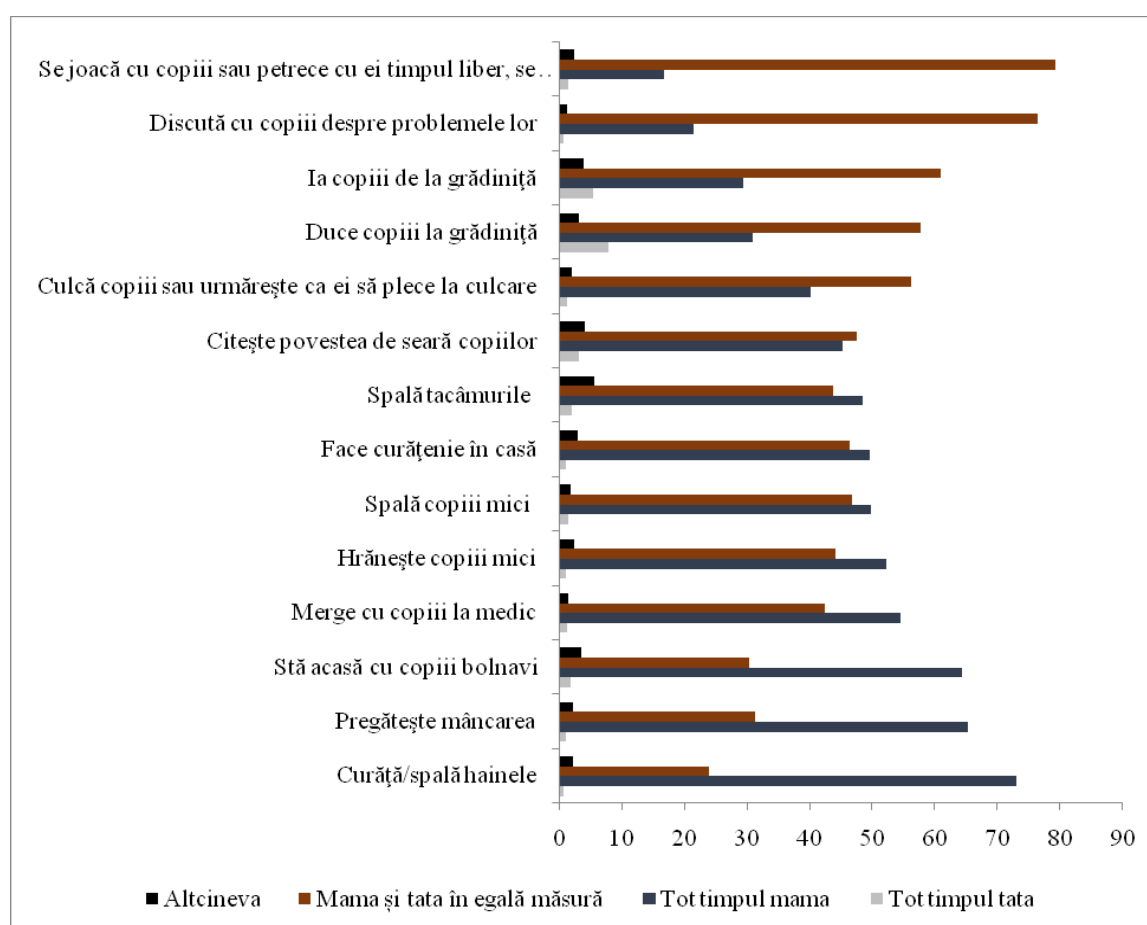
Sursa: www.statistica.md

Actualmente, tații au un rol important în oferirea de suport soțiilor în îngrijirea și educarea copiilor, mai mult decât atât, idealul tatălui modern este reprezentat prin a fi grijuliu și activ în viața copilului. Deși implicarea bărbaților în realizarea treburilor casnice are rol de

întărire asupra familiei, progresele în ceea ce privește diviziunea sarcinilor sunt lente. De cele mai multe ori, partenerul care câștigă mai puțin din munca plătită este cel care face o pondere mai mare din munca neplătită, în timp ce partenerul care câștigă cel mai mult se va specializa pe piața muncii pentru a maximiza venitul gospodăriei. În pofida creșterii câștigurilor medii lunare înregistrate atât de femei, cât și de bărbați, disparitatea de gen persistă în Republica Moldova. În continuare, femeile câștigă mai puțin decât bărbații, în 2018, câștigul salarial mediu brut lunar pe economie a fost de 6268 lei, pentru femei, 5800,7, iar pentru bărbați de 6779,4 [1].

Datele din Figura 3 ne relevă că divizarea zilnică a activităților familiale rămâne asimetrică și foarte tradițională, femeile fiind în continuare, responsabile în principal, de îngrijirea copilului și sarcinile de uz casnic. Studiul *Utilizarea timpului pentru îngrijirea copiilor de către părinți din Moldova*, realizat de către Biroul Național de Statistică, relevă că în mediu populația alocă 2,1 ore pe zi pentru activități de îngrijire a copiilor. Mamele acordă semnificativ mai mult timp copiilor decât tații: 2,4 ore față de 1,3 ore.

Figura 3. Implicarea părinților în educația și îngrijirea copiilor

Sursa: Studiul "Părinți între necesitatea de a munci și responsabilitățile familiale", INCE, CCD, 2019.

Toate dificultățile descrise mai sus contribuie nemijlocit ca rata de ocupare în rândul mamelor cu copii de vârstă preșcolară să fie mai redusă cu 13% decât în rândul celor care nu au copii de vârstă preșcolară (Tabelul 3.). Astfel, în absența unor soluții suficiente, femeile aleg să părăsească piața forței de muncă după apariția copilului, pentru o perioadă mai lungă de timp, decât să se confrunte cu condiții de lucru care nu-i permit să-și echilibreze responsabilitățile profesionale și familiale.

Tabelul 3. Rata de ocupare în 2018 (în %).

	Total	Bărbați	Femei
Total	48,4	47,8	49
Persoane care nu au nici un copil de vârstă preșcolară	48,8	44,3	53,8
Persoane care au cel puțin un copil de vârstă preșcolară	47,6	55,6	40,9

Sursa: www.statistica.md

În condițiile în care echilibrul dintre viața profesională și cea personală este acea situație caracterizată prin satisfacție, conflict de rol minim și funcționare optimă a angajatului/angajatei, atât în sarcinile și rolurile de la locul de muncă, cât și în cele din viața personală/de familie, concilierea între activitatea profesională și viața privată/de familie rămâne în Republica Moldova la nivel de deziderat. Totodată, lipsa concilierii dintre muncă și viața de familie continuă să fie un factor de discriminare indirectă a femeilor pe piața muncii.

Bibliografie

1. Câștigul salarial mediu lunar brut și net pe activități economice, sectoare și sexe. http://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/30%20Statistica%20sociala/30%20Statistica%20sociala__03%20FM__SAL010__serii%20anuale/SAL010100.px/table/tableViewLayout1/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774 (accesat 12/09/2020).
2. Higgins C., Duxbury L., Johnson K. *Part-timework for women: does it really help balance work and family?* https://www.researchgate.net/publication/255569927_PartTime_Work_for_Women (accesat 10/08/2020).
3. Leovardis C., Nicolaescu C. Raportul viață profesională-viață privată, preocupare de actualitate a UE în domeniul pieței muncii. În: *Revista Română de Sociologie*. Nr 1-2, București, 2011. <http://revistadesociologie.ro/en/sites/default/files/07-cleovaridis.pdf> (accesat 15/08/2020).
4. Lott Y. „German mothers’ labor market re-entry after parental leave: Do parents’ flexible working time arrangements help?”. Düsseldorf, 2018.
5. Platon C. ș.a. Percepții privind angajamentul de rol și conflictul muncă-familie la angajații din Republica Moldova: studiu explorativ. În: *Studia Universitatis Moldaviae*, nr. 9, Chișinău, 2016.
6. Popescu C. Politici social-economice: Dreptul la muncă al părinților cu copii mici – ce facem vara cu copiii de grădiniță? https://www.expertgrup.org/media/k2/attachments/CP_Dreptul_la_munca_27_mai_2019.final.pdf (accesat 12/08/2020).
7. Simcenco I. *Valorificarea culturii postfigurative: unele repere praxiologice*. http://dir.upsc.md:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/393/108_114_Valorificarea%20culturii%20postfigurative_unele%20reper%20praxiologice.pdf?sequence=1&isAllowed=y (accesat 12/08/2020).
8. *Situația Copiilor în Republica Moldova în anul 2019*. <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6662> (accesat 12/08/2020).
9. United Nations Development Programme. International Labour Organization. *Maternity protection in the context of work-life reconciliation for men and women*. December 2011. p. 40.
10. Vicente e Pereira C. *Can I have a life outside my job? A model for work-life conflict predictors and outcomes*. <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.973.6996&rep=rep1&type=pdf> (accesat 12/08/2020).